

Forslag til kommunal planstrategi 2024-2027 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2036

Innhold

1. Innledning	4
2. Kommunens plansystem	4
3. Politiske føringer for inneværende kommunestyreperiode	5
3.1. Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2023-2027	5
3.1.1. FNs bærekraftsmål	5
3.1.2. Grunnleggende føringer	6
3.1.3 Universell utforming.....	6
3.2. Regionale føringer og utviklingstrekk	6
3.2.1. Regional planstrategi for Troms og Finnmark 2021-2024.....	6
3.2.2. Regionale planer og strategier for Troms og Finnmark.....	7
3.3. Interkommunalt plansamarbeid	7
3.3.1 Kystsoneplan	7
3.3.2 Interkommunalt plankontor.....	7
3.3.3 Interkommunale skuterløyper.....	7
3.4. Lokale føringer	7
3.4.1. Temaplan for «fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, 2021- 2024»,	7
3.4.2 Temaplan for å inkludere barn og unge i lavinntektsfamilier, 2021- 2025.....	7
3.4.3. Plan leve hele livet, 2022-2026.	8
4. Kunnskapsgrunnlag og utviklingstrekk	8
4.1. Demografi og bosetting	8
4.1.1. Befolkningsutvikling	8
4.1.2. Bosettingsstruktur	10
4.2. Sysselsetting og næring	10
4.2.1. Sysselsetting	10
4.2.2. Næringsvirksomheter	11
4.2.3. Landbruk (jord- og skogbruk)	12
4.2.4. Reindrift.....	13
4.3. Langsiktig arealbruk	14
4.3.1. Kyst- og strandsone	14
4.3.2. Transport og infrastrukturutbygging.....	15
4.4. Folkehelse og levekår	16
4.4.1 Folkehelseoversikt.....	16
4.5. Helse og omsorg	17
4.5.1. Nasjonale føringer, endringer og utvikling.....	17
4.5.2 Legetjenesten og legevakt.....	18

4.5.3 Barn og unge og familier	18
4.6. Integrering og mangfold	19
4.7. Oppvekst og utdanning	20
4.7.1. Barnehage og skole	20
4.8. Klima og miljø	21
4.9. Samfunnssikkerhet og beredskap	23
5. Vurdering av planbehov og prioriteringer	24
5.1 Planer for rullering inneværende kommunestyreperiode	25
6. Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel	28

1. Innledning

I henhold til Plan- og bygningslovens § 10-1 skal kommunestyret minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi.

Det er i Balsfjord kommunes planstrategi for perioden 2024-2027 utarbeidet et kunnskapsgrunnlag som på en overordnet og lett tilgjengelig måte presenterer fakta om status og utvikling i Balsfjord-samfunnet. Utdrag fra kommunens folkehelse-dokument innarbeides i kunnskapsgrunnlaget.

I planstrategien skal kommunestyret ta stilling til om kommuneplanens samfunnsdel og arealdel skal videreføres eller om det er behov for å revidere dem. Kommunestyret hadde et arbeidsmøte 15.01.2024 der gjeldende kommuneplanens samfunnsdel ble evaluert. Det var enighet blant kommunestyrets medlemmer om at det trengtes en oppdatering av samfunnsdelen, en mer spisset plan og en bedre kobling til kommunens økonomiplan. Det ble i formannskapsmøte 04.03.2024 vedtatt å starte revidering av kommuneplanens samfunnsdel og innarbeide planprogram i planstrategien. I tillegg ble det vedtatt at kommuneplanens arealdel revideres i tråd med vedtak gjort i kommunestyret 29.06.2023.

Planstrategien skal synliggjøre kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder sektorenes virksomhet og tjenesteproduksjon, folkehelse, langsiktig arealbruk og miljøutfordringer og med den bakgrunn vurdere kommunens planbehov i valgperioden.

Kunnskapsgrunnlaget skal tjene noen konkrete formål:

- Etablere et felles kunnskapsgrunnlag for planlegging
- Danne grunnlag for utforming av kommunens planstrategi for 2024-2027
- Danne grunnlag for kommuneplanens samfunnsdel

2. Kommunens plansystem

Bærebjelken i det kommunale plansystemet skal være kommuneplanen (KP). Det er et lovpålagt krav at kommunen skal ha en samlet kommuneplan bestående av både en samfunnsdel med handlingsdel (KPS) og en arealdel (KPA), jf. plan- og bygningslovens § 11-1.

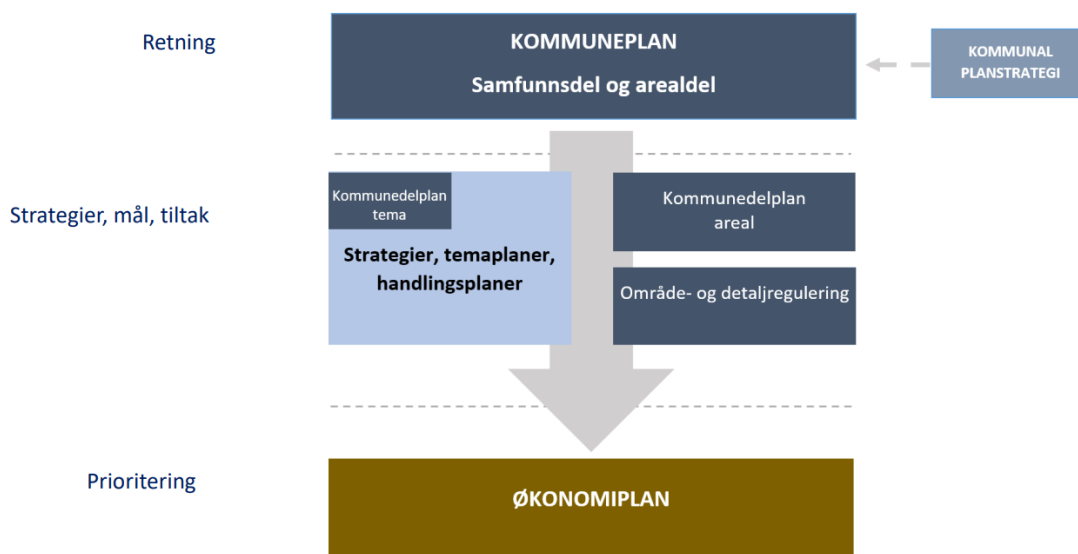
Kommuneplanens samfunnsdel er det politiske avtrykket i kommunen og del av kommunens overordnede styringsverktøy sammen med arealdelen. Denne skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Balsfjord kommune vedtok samfunnsdelen til kommuneplanen 26.09.2018 for perioden 2018-2030.

Handlingsdelen skal angi hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og skal revideres årlig. Handlingsdelen gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planlegging og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer, jf *kommunens økonomiplan*.

Kommuneplanens arealdel skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk. Arealplanen skal omfatte hele kommunen, og vise sammenhengen mellom fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk.

Balsfjord kommune vedtok arealdelen til kommuneplanen 29.06.2023 for perioden 2023-2033.

Kommunens plansystem kan illustreres figuren under:

Figuren viser planstrategi i sammenheng med kommunens planer og økonomi- og handlingsplan

Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel skal gi føringer, mens områdeplaner/reguleringsplaner og tema/sektoerplaner skal følge opp føringene og prioriteringene gjøres i økonomiplanen.

Tabellen i pkt 5.1 i dette dokumentet gir en oversikt over planstatusen på et utvalg av planer i kommunen; planer etter plan- og bygningsloven, temaplaner og sektorbaserte planer.

3. Politiske føringer for inneværende kommunestyreperiode

3.1. Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

Regjeringen legger hvert 4. år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging i henhold til plan- og bygningsloven § 6-1. Formålet er å formidle nasjonal politikk tydelig for å sikre effektiv planlegging til beste for innbyggerne.

For perioden 2023-2027 er fokuset på følgende hovedutfordringer:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

3.1.1. FNs bærekraftsmål

FNs 17 bærekraftsmål skal i inneværende kommunestyreperiode være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det betyr at bærekrafts-målene skal inkluderes i samfunns- og arealplanlegging, og omfatter alle sektorer i kommunen. De 17 målene er:

Kommunen har valgt ut fem av FNs bærekraftsmål som det skal legges ekstra fokus på: bærekraftsmål 3: «god helse og livskvalitet», bærekraftsmål 4: «god utdanning», bærekraftsmål 8: «anstendig arbeid og økonomisk vekst», bærekraftsmål 11: «bærekraftige byer og lokalsamfunn» og bærekraftsmål 17: «samarbeid for å nå målene». Dette vil følges opp videre i revideringen av kommuneplanens samfunnsdel.

3.1.2. Grunnleggende føringer

I tillegg til FNs Bærekraftsmål er Barnekonvensjonen, Folkehelseprinsippet og Klimatilpasning grunnleggende elementer som skal inngå som ryggraden i alt kommunen gjør. Bevisste valg innenfor grunnleggende føringer vil skape et godt samfunn for alle innbyggere.

3.1.3 Universell utforming

Et nasjonalt mål er at alle offentlige bygg skal ha universell utforming innen 2025. Alle nye prosjekter oppfyller krav om universell utforming og kommunen har utbedret eksisterende bygningers tilgjengelighet ved renovering/ombygging. Krav om universell utforming i alle offentlige bygg vil gi økt investeringsbehov fremover. Universell utforming skal legges til grunn i planleggingen for å gjøre samfunnet tilgjengelig for alle, og for å forhindre diskriminering av enkelte grupper.

Kommuneplanens arealdel 2023-2027 har ivaretatt hensynet til universell utforming med en planbestemmelse hvor det stilles krav til fysisk utforming av arealer.

3.2. Regionale føringer og utviklingstrekk

3.2.1. Regional planstrategi for Troms og Finnmark 2021-2024

Troms og Finnmark fylkeskommune utarbeider sin planstrategi mer eller mindre parallelt med det arbeidet som skjer i kommunene. Dette gjør at man ikke får en direkte sammenheng mellom fylkets prioriterte planarbeid og kommunenes. Ut fra deres kunnskapsgrunnlag kan vi lese hvilke hovedområder fylket vektlegger og setter fokus på. Her er kunnskapsgrunnlaget delt i tre kapitler:

1. Senterstruktur og kommunikasjon
2. Bolyst og levekår
3. Kompetanse, verdiskaping og naturressurser.

Balsfjord kommune har noen betraktninger om hvilke områder fylkeskommunen kan bidra til et sterkere overordnet fokus hvor planleggingen skjer på tvers av kommunene. Innenfor arealplanlegging er det viktig å tenke kommuneovergrepene i forhold til eksempelvis reindrift, landbruk og beitebruk og klimautfordringer, i tillegg til prosesser med opprettelse av interkommunale skuterløyper.

3.2.2. Regionale planer og strategier for Troms og Finnmark

- Regional plan for landbruk i Troms 2014-2025
- Regional transportplan for Troms 2017-2029
- Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfiske 2016-2027
- Klima- og energistrategi for Troms 2015-2025
- Regional plan for Handel og service i Troms 2016-2025
- Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028
- Regional forvaltningsplan 2022-2027 for Troms og Finnmark vannregion og Norsk-finsk vannregion
- Regional plan for reindrift 2018-2030

3.3. Interkommunalt plansamarbeid

Mange utfordringer kjenner ikke kommunegrensene, og er like for nabokommuner. I slike tilfeller bør kommunene søke sammen for å oppnå fordeler gjennom å samle kompetanse og ressurser. Et konkret eksempel er klimautfordringer som stiller nye krav til kommunene, samt reindrift og kystareal. Her vil utfordringene være like, og det kan ligge til rette for gode samarbeidsprosjekter.

3.3.1 Kystsoneplan

Kystsoneplan Tromsøregionen, som er en interkommunal kystsoneplan for kommunene Balsfjord, Karlsøy og Tromsø ble vedtatt i desember 2022 for perioden 2023-2033.

3.3.2 Interkommunalt plankontor

Interkommunalt plankontor (IKP) er et planfaglig samarbeid mellom kommunene Balsfjord, Målselv, Bardu, Sørreisa og Dyrøy, og ble opprettet 1. januar 2023.

3.3.3 Interkommunale skuterløyper

Dersom det skal etableres flere skuterløyper enn Finndalsløypa, er det som naturlig å samarbeide om interkommunale skuterløyper. Dette for å få til lengre og mer hensiktsmessige løyper.

3.4. Lokale føringer

3.4.1. Temaplan for «fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, 2021- 2024»,

Temaplan for «fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, 2021- 2024», vedtatt i Kommunestyre 2021. Handlingsplanen har tiltak relatert til folkehelse, friluftsliv, idrett og tiltak i regi av lag og foreninger i kommune. Plan legger føringer for søknader om spill/tippemidler for lag og foreninger. Det må arbeides videre med å tilrettelegge for utbygging av turløyper og friluftsområder.

3.4.2 Temaplan for å inkludere barn og unge i lavinntektsfamilier, 2021- 2025.

Planen skal bidra til å styrke innsats rettet mot barn og unge som lever i familier med vedvarende lavinntekt. Barn og unge i kommunen skal bli inkludert og gis mulighet til å delta på viktige arenaer i oppveksten, og utvikle seg og skape et godt liv uavhengig av bakgrunn og familieøkonomi.

3.4.3. Plan leve hele livet, 2022-2026.

Reformens mål er å bidra til å skape et mer aldersvennlig lokalsamfunn. Eldre skal gis økt livskvalitet og trygghet i hverdagen. Alle sektorer har virkemidler for å fremme et aldersvennlig samfunn, som skal medvirke til at eldre kan delta, ha reell medbestemmelse, leve aktive liv, og bevare sin selvstendighet så lenge som mulig. Denne er videreført med ny nasjonal reform fra 2023 "Bo trygt hjemme".

4. Kunnskapsgrunnlag og utviklingstrekk

Balsfjord kommunes økonomiske situasjon har vært utfordrende over tid, da kommunen bruker mer penger enn hva som kommer inn som inntekter. Kommunen bruker mer penger enn sammenlignbare kommuner innenfor barnevern og grunnskole (KOSTRA, 2022). Det ble i kommunestyret vedtatt i sak 015/23 å iverksette en prosess for varig nedstyring innen alle sektorer. Målet er at driften skal nedstyres for å få balanse i kommunens budsjett.

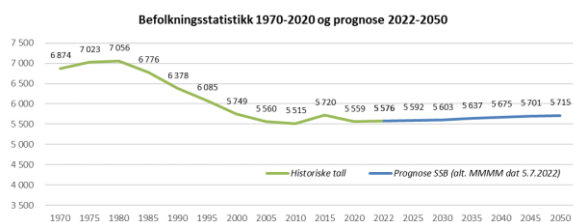
Det er usikkerhet rundt renteutviklingen kombinert med voksende lånegjeld, kommende demografiske endringer og vedlikeholdsetterslep, noe som tilsier at den reelle balansen i økonomien er svært skjør. Dette i tillegg til at det er sannsynlig at kommunen framover vil få svekket økonomisk handlingsrom fordi det neppe vil være bærekraftig å øke overføringene proporsjonalt med økte oppgaver. Det blir utfordrende å balansere arbeidet for vekst og utvikling samtidig som man fokuserer på effektivisering og reduksjon av kommunens utgifter.

Det ligger et omfattende omstillingsarbeid foran oss i kommunen, der driften må tilpasses dagens og framtidige utfordringer kommunen står ovenfor.

4.1. Demografi og bosetting

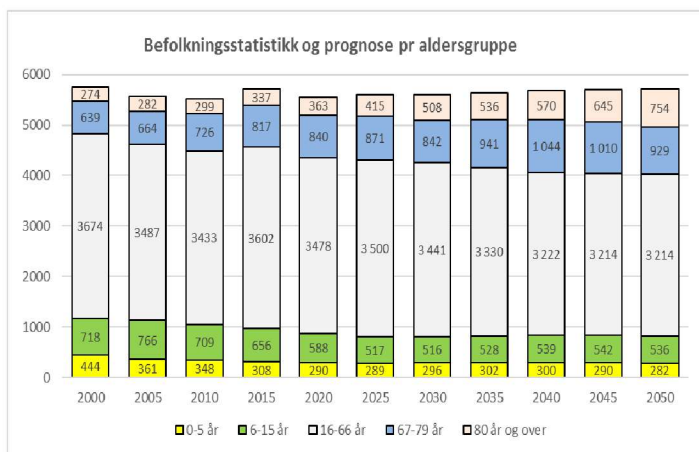
4.1.1. Befolkningsutvikling

Hovedtrekket i befolkningsutviklingen er at det var en lang nedgangsperiode i folketallet fra 1980 frem til 2008, og at det deretter har stabilisert seg rundt ca. 5 550 innbyggere. Siste befolkningsprognose fra Statistisk sentralbyrå (SSB) tilsier at folketallet skal ligge stabilt fremover.

Figur 1: Folketallsutvikling 1970-2022 og prognose frem til 2050 (SSB prognose alternativ MMMM lagd i 2022).

Bak de stabile tallene for samlet folketall de siste 20 år og i prognosene fremover skjuler det seg imidlertid store endringer i sammensetningen. Dette er synliggjort i figuren nedenfor.

Figur 2: Utvikling pr aldersgruppe 2000-2022 og prognose frem til 2050 (kilde: (SSB prognose alternativ MMMM lagd i 2022)).

Figur 2 ovenfor viser at det har blitt vesentlig færre barn og vesentlig flere eldre de siste 20 år.

Prognosene fremover er naturligvis usikre. SSB-prognosene tilsier fortsatt fødselsunderskudd, netto tilflytting og samlet sett stabilt folketall, men fortsatt store endringer i alderssammensetning. Størst usikkerhet er nok knyttet til det antatte flyttemønster. Hovedtrenden er at økningen i antallet eldre vil fortsette, samtidig som det forventes færre i yrkesaktiv alder. Økningen vil være aller størst i aldersgruppen over 80 år, med fordobling fra 2020 til 2050.

Befolkningsutviklingen har betydning både for inntektene til kommunen og for etterspørselen av kommunale tjenester. Prognosene gir oss et bilde av hvordan behovet for forskjellige tjenester vil endres over tid. Dersom andelen yrkesaktive blir færre samtidig som det blir flere eldre, vil det for eksempel kunne bli utfordrende for kommunen å skaffe arbeidskraft til å møte økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester.

Statistikken gir et bilde på at de største endringene i de yngste aldersgrupper allerede har vært, og at det blir noenlunde stabilt fremover. Bak denne statistikken kan det likevel ligge endringer i bosettingsmønsteret internt i kommunen som tilsier endringer i tjenestetilbudet/lokasjoner. Eksempel på dette er trend med at yngre mennesker gjerne ønsker å bosette seg i tettstedene. Dette speiles i at det er vekst i de 2 største tettstedene Storsteinnes og Nordkjosbotn.

Prognosene for den eldste del av befolkningen er relativt påregnelige, rett og slett fordi disse aldersgrupper vanligvis ikke flytter så mye.

Den store forventede økning i de eldste aldersgrupper vil stille økte krav til kommunen, både i forhold til kostnader, prioritering og rekruttering. I og med at eldrebølgen kommer i hele landet vil kampen om fagpersonell innenfor dette området bli ekstra utfordrende, og samfunnet vil neppe kunne tilføre ressurser til sektoren i samme grad som økningen i antall eldre. Det vil måtte gjøres en gjennomgang av omfang og sammensetning av de ulike kommunale tjenester (vanlige sykehjemsplasser, korttidsplasser, rehabiliteringsplasser/ forebyggende arbeide, omsorgsboliger, hjemmetjenester mv). I tillegg må det ses på muligheter for å samle tjenestene. Samspillet med frivillige og pårørende og mer bruk av velferdsteknologi vil også bli sentrale element for å møte fremtiden.

4.1.2. Bosettingsstruktur

I Balsfjord er det i kommuneplanens samfunnsdel definert tre tettsteder: Storsteinnes, Nordkjosbotn og Meistervik. Her bor ca 40 % av kommunens innbyggere. Per 2019 bodde 26,3 % av innbyggerne på landbrukseiendommer. Tallene i tabellen under er hentet fra SSB.

Delområde	1999	2009	2019	2020	2021	2022	2023
Malangen	1453	1333	1288	1267	1290	1282	1253
Vestre Balsfjord	2536	2457	2576	2541	2522	2533	2539
Østre Balsfjord	1798	1703	1759	1747	1752	1760	1718
Tettsted							
Storsteinnes	-	-	1334	1349	1345	1366	1374
Nordkjosbotn	-	-	544	564	554	563	554
Mestervik	-	-	306	292	290	299	303
Hele kommunen	5787	5497	5623	5565	5570	5578	5510

De største utfordringene Balsfjord kommune har per i dag er økning i antall eldre, organisering av tjenestetilbudet og rekruttering. I tillegg er det utfordringer knyttet til plan- og forvaltningsområdet hvor en del planverk er mangelfullt og utdatert, samt få byggeklare boligtomter i sentrumsområdene og få byggeklare næringsarealer. Dette hindrer utvikling og vekst innenfor enkelte områder. I arbeidet med områdeplaner på Storsteinnes og Nordkjosbotn er det fokus på at det skal tilrettelegges for ulike boligtyper i sentrum, og at det må bygges flere omsorgsboliger.

Utfordringer og muligheter innen økonomi, demografi og bosetting:

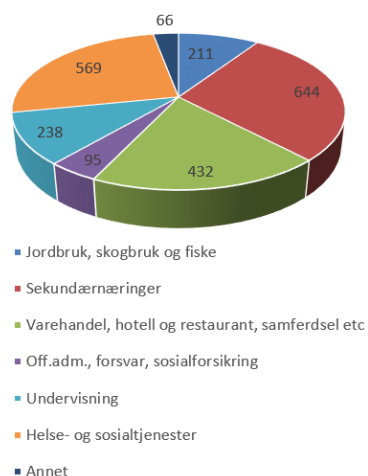
Utfordringer	Muligheter
▪ Opprettholde folketallet i kommunen	▪ Tilrettelegge for tilflytting til kommunen
▪ Høyere driftskostnader enn inntekter	▪ Tilrettelegge for sentrumsutvikling
▪ Manglende tilgjengelig botilbud i sentrumsområder	▪ Spredt boligbygging
▪ Gi velferds- og tjenestetilbud i samsvar med demografi	▪ Tilrettelegge for attraktive byggeklare tomter
▪ Sikre nødvendig kvalifisert arbeidskraft	▪ Tilrettelegge for næringsetablering
▪ Mangler sentrumsnære byggeklare tomter	▪ Tilrettelegge for bosetting
▪ Færre søker til yrkesfaglig studieretning på Nordkjosbotn vgs, kan medføre nedleggelse av linjer	▪ Områderegulering av samfunnsområder der universell utforming og aldersvennlige samfunn skal vektlegges
	▪ Økonomiske virkemidler ved rekruttering

4.2. Sysselsetting og næring

4.2.1. Sysselsetting

Det er i alt 2255 sysselsatte med arbeidssted i Balsfjord kommune (per 2022), hvorav de fleste i *privat sektor* (57 %), fordelt på primær- og sekundærnæringene (38 %), samt en del i privat service (19 %). I offentlig sektor finner vi 40 % av de sysselsatte, og 3% er annet.

Andel sysselsetting etter næring 2022

Figur: Sysselsetting i kommunen, offentlig og privat. (Kilde: SSB)

Balsfjord kommune sysselsetter i et bredt spekter av næringer og det har vært endringer over tid. Det er i dag færre landbruk enn tidligere, mens sysselsetting innen reiseliv og turisme har økt. Balsfjord har en fantastisk natur, noe som byr på mange muligheter når det gjelder aktiviteter som tiltrekker seg turister. Disse mulighetene har blitt utnyttet i større grad de siste årene.

4.2.2. Næringsvirksomheter

Balsfjord kommune har vært attraktiv som etableringssted for næringsvirksomheter. Særlig gjelder dette arealkrevende etableringer. Kommunen har bidratt til nyetableringer, noe som betyr flere arbeidsplasser og mulighet for tilflytting, som igjen kan bidra til positiv utvikling for kommunen både når det gjelder økonomi og befolkningsutvikling.

Balsfjord kommune tilrettela for store industriarealer i kommuneplanens arealdel i 2011. Dette arbeidet er også videreført i den reviderte arealdelen (2023-2033). Hovedtyngden næringsarealer er avsatt i Nordkjosbotn og på Stormoen, samt i Mestervik.

For å fortsette å kunne være en attraktiv tilbyder av næringsarealer ønsker kommunen å avsette flere områder til dette formålet i arbeidet med rullering av kommuneplanens arealdel, blant annet fordi kommunen ikke fikk gjennomslag for alle næringsarealene som opprinnelig var tatt med i sist vedtatte arealplan (2023-2033). Kommunen bør også kunne tilby opparbeidede arealer til formålet, der vei, vann, avløp og strøm er tilgjengelig.

Det er også avgjørende at en ivaretar og gir gode rammevilkår for eksisterende industri/næring for å sikre opprettholdelsen av disse. Målsetningen må være å øke det totale antallet aktører, og styrke muligheten for flere hjørnesteinsbedrifter med over 10 ansatte. Dette vil være viktig for en fortsatt positiv utvikling i kommunen på nærings siden. Kommunen må bidra til å sikre energiforsyning, både til eksisterende og nyetablerer næringsvirksomheter.

Kommunen må utnytte de fortrinnene som finnes i området Stormoen – Bergneset med nærhet til E6, havneområde og tilgang til kraft. Dette for å skape en sosialt og økonomisk bærekraftig utvikling i kommunen, som også er i tråd med FN bærekraftsmål 8: «anstendig arbeid og økonomisk vekst».

Utfordringer og muligheter innen næringsvirksomheter og sysselsetting:

Utfordringer	Muligheter
<ul style="list-style-type: none">▪ Tilby attraktivt næringsareal til arealkrevende virksomheter kan medføre interessekonflikter	<ul style="list-style-type: none">▪ Tilrettelegge for næringsetablering og utvikling av eksisterende næringer
<ul style="list-style-type: none">▪ Øke antall bedrifter; gjerne bedrifter med 10 eller flere ansatte	<ul style="list-style-type: none">▪ Variert tilbud av arbeidsplasser
<ul style="list-style-type: none">▪ Omfattende planprosesser	<ul style="list-style-type: none">▪ Tjenesteyting til Forsvaret
<ul style="list-style-type: none">▪ Øke sysselsettingen i kommunen	<ul style="list-style-type: none">▪ Har avsatt areal til arealkrevende industri
<ul style="list-style-type: none">▪ Nasjonale standardiseringskrav og krav fra EU kan påvirke små bedrifters eksistens	<ul style="list-style-type: none">▪ Tilrettelegge for utvikling av reiselivet som næring i Balsfjord kommune
<ul style="list-style-type: none">▪ Opprettholde og styrke eksisterende næringer og arbeidsplasser	<ul style="list-style-type: none">▪ Vektlegge samarbeid mellom næringsaktører og kommunen
	<ul style="list-style-type: none">▪ Samarbeide med de ulike kompetanseinstitusjonene (videregående/fagskole, universitet) for å sikre rekruttering til offentlig og privat sektor

4.2.3. Landbruk (jord- og skogbruk)

Balsfjord kommune regnes som en av Nord-Norges største landbrukskommuner. Den største andelen av produksjonen i kommunen er melkekyr, sau og geit. Dette medfører behov for store beitearealer. Det oppleves stadig press i forbindelse med ønsker om bygging i beiteområder eller på dyrka/dyrkbar jord. Dette er noe som vil være en konstant utfordring for kommunen, og det vil være viktig å styre etter prinsippene i kommuneplanens samfunns- og arealdel.

I 2014 var det 162 jordbruksforetak i kommunen, i 2022 var dette redusert til 137. Jordbruksarealer i drift var i 2014 på 40 170 dekar og i 2022 på 40 469 dekar. I kommunen er det ca. 1000 skogseiendommer over 25 dekar. Det finnes flere foretak i tilgrensende næringer; ca. 5-10 trebrukende bedrifter, 3-5 bedrifter innenfor «Grønt reiseliv», 5-10 produsenter av lokalmat og 1-5 «Inn på tunet» (tilbyr velferdstjenester som avlastning og aktivitetstilbud). Det er stort potensiale for å utnytte landbrukets ressurser i tjenesteproduksjonen innen oppvekst og helse/omsorg i større grad enn det som gjøres i dag. Næringsutøvere vil normalt være avhengig av langsiktig forutsigbarhet dersom slike tilbud skal tilpasses øvrig virksomhet på gården.

Kravet til løsdrift i fjøs slår inn fra 2034. Kommunen står da i fare for å miste uforholdsmessig mange melkeproduksjonsbruk. Med tanke på denne utfordringen bør man gjøre vurderinger og planlegge hvordan det best kan løses. Melkeprodusentene er også viktige råvareleverandører til TINE-meieriet på Storsteinnes.

Av kommunens totale areal er ca. 53 % skogkledd. Det produktive arealet er ca. 480 000 dekar og det drivbare ca. 370 000 dekar. Uttaket er på 10-20 % i forhold til den årlige tilveksten. Hovedutfordringen er å skape næring av skogressursene. På de aller fleste eiendommene skjer et virkes-uttak langt mindre enn det som er forsvarlig bærekraftig. Produksjon av ved for salg er en viktig tilleggsnæring på mange gårdsbruk. For å kunne ha en god framtidig bærekraftig forvaltning av skogressursene, bør det utarbeides skogbruksplan med miljøregistreringer for eiendommene med skogsareal over en viss størrelse.

Utbygging og modernisering av skogsvegnettet i kommunen er viktig for å gjøre skogressursene tilgjengelige for skogsdrift for skogeierne. Som for så mange andre kommuner er også Balsfjord preget av gjengroing. Omlegginger og strukturendringer i landbruket har ført til stadig mindre bruk av utmarka.

Utfordringer og muligheter innen landbruksnæringen:

Utfordringer	Muligheter
▪ Rekruttering til landbruksnæringen	▪ Ledige landbrukseiendommer
▪ Tilrettelegging og gjennomføring av generasjonsskifter i landbruket	▪ Tilrettelegging for bruk av «Inn på tunet»
▪ Ivaretagelse av nødvendig driftsareal	▪ Utbygging og modernisering av skogsvegnettet
▪ Kravet til løsdrift i fjøs fra 2034	
▪ Skogbruksplan med miljøregistrering	
▪ Tilfredsstillende veinett for skogbruk	

Utfordringer	Muligheter
▪ Rekruttering til landbruksnæringen	▪ Ledige landbrukseiendommer
▪ Tilrettelegging og gjennomføring av generasjonsskifter i landbruket	▪ Tilrettelegge for grønnsak/frukt/bærproduksjon
▪ Ivaretagelse av nødvendig driftsareal	▪ Utbygging og modernisering av skogsvegnettet
▪ Kravet til løsdrift i fjøs fra 2034	▪ Tilrettelegging for bruk av «Inn på tunet»
▪ Skogbruksplan med miljøregistrering	▪ Forvalte skogen slik at både dyr og næring kan utnytte ressursene
▪ Tilfredsstillende veinett for skogbruk	▪ Varierte bruksstørrelse som småbruk, mellomstore bruk og store bruk
▪ Lav andel verdiskapning på grunn av høye driftskostnader	
▪ Gjengrodd skog påvirker kulturlandskapet	
▪ Nedleggelse av gårdsbruk kan påvirke andre bedrifter mht. sysselsetting, samt matsikkerhet og beredskap	

4.2.4. Reindrift

I Balsfjord er hele kommunens areal innenfor det samiske reinbeiteområde, der reinbeitedistriktene Mauken-Tromsdalen og Lakselvdal-Lyngsdal, samt den svenske samebyen Könkämä, opererer innenfor kommunens grenser.

Reindriftnæringens beitearealer omfatter en stor del av utmarksarealene i kommunen, noe som har stor innvirkning på kommunens arealforvaltning. Det er derfor viktig i å inkludere reindriftingsynet og ha kontakt med reindriftnæringen i alle planer og enkeltsaker hvor denne kan berøres. Berørte reinbeitedistrikter er selvstendige høringsinstanser og skal ha de saker som berører reindriften på høring. Det er også en konsultasjonsplikt som må ivaretas. Denne skal sikre at samiske interesser kommer tidlig inn i prosessene.

Reindrift er ikke stor sammenlignet med jordbruket, men vil også ha et potensiale for utvikling som en selvstendig næring, eller i samarbeid med andre næringer (f.eks. turisme og reiseliv). Turisme og reiseliv er næringer som er voksende i kommunen.

I arbeidet med kommuneplanens arealdel har en forsøkt å legge rammer som sikrer reindriften forutsigbarhet for deres næringsvirksomhet. Flytt-leier er avmerket som hensynssone i plankartet, men erfaringer viser at det er andre områder som også må tas hensyn til knyttet til reindrift. Dette kan være beiteområder og kalvings-områder.

I kommunen er det nødvendig å styrke kunnskapen om reindriftns behov og faktiske krav i henhold til lovverket. Ved å styrke kunnskapsgrunnlaget i kommunen vil vi lettere kunne formidle konkret og tydelig informasjon videre til innbyggere, utbyggere og alle andre som har interesser i områder påvirket av reindrift. Manglende kunnskap om hva reindriftn faktisk trenger av arealer, og hvordan næringen drives kan være et grunnlag for mulige konflikter og misforståelser.

Arbeidet med regional reindriftnsplan er i gang på fylkesnivå. Arbeidet er viktig, da det vil være med på å øke kunnskapsnivået på reindrift i kommunen.

Utfordringer og muligheter innen reindriftnnæringen:

Utfordringer	Muligheter
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reindriftns interesser kommer ofte i konflikt med andre interesser 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bidra til utvikling av næringen, gjerne i samarbeid med turisme og reiseliv
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etablere felles forståelse for storsamfunnets behov 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Øke kunnskapsgrunnlaget for problemstillinger knyttet til reindriftnnæringen
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stor naturpåvirkning pga. motorisert ferdsel i utøvelse av næringen 	

4.3. Langsiktig arealbruk

Balsfjord kommune har stort areal, der mye er bundet opp til landbruk og reindrift. Disse næringene opplever press for at deres driftsarealer ønskes tilbudt og etterspørres til annet formål som bolig, hytte eller næringsareal. Dette har ofte sammenheng med at dette er lett tilgjengelige og opparbeidede arealer. For kommunen er utfordringen arealknapphet på lett tilgjengelig areal og at det dermed gjerne oppstår arealbrukskonflikter. Det er behov for videre avklaring og utarbeiding av en mer helhetlig og langsiktig arealbruksstrategi.

4.3.1. Kyst- og strandsone

Strandsonevernet har som målsetning å ivareta allmenne interesser og unngå uheldig nedbygging langs sjøen. Balsfjord kommune har ivaretatt hensynet til strandsonen i kommuneplanens arealdel.

Det ble i desember 2022 vedtatt revidert kystsoneplan for Balsfjord, Karlsøy og Tromsø kommune. Kystsoneplanen er kommuneplanens arealdel for sjøområdene med tilhørende strand-sone. Dette er spesielt relevant med tanke på det fjortende av FNs bærekraftsmål, «livet i havet», da planen har som hensikt å forvalte sjøarealene i regionen.

Utfordringer og muligheter innen arealer i kyst- og strandsone:

Utfordringer	Muligheter
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Byggegrenser ved ønske om utbygging i kyst- og strandsone 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tilrettelegging for bærekraftig vekst i fiskeri- og havbrukssektoren, reiseliv og sjøtransport
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Allmennhetens tilgjengelighet til sjø 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Det bør legges til rette for allmennhetens bruk av strandsonen og avklare for

	byggetiltak i allerede regulerte områder i strandsonen
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Økende konkurranse om arealene og interessekonflikter 	

4.3.2. Transport og infrastrukturbygging

Vegnettet i Balsfjord er tredelt mellom stat, fylkeskommune og kommunen som eiere. Kommunen er en gjennomfartskommune med E6 og E8 nordover og sørover samt mot Tromsø. Kommunen drifter selv 100 km kommunal vei.

Standarden på det kommunale veinettet varierer, og tilstanden er best i sentrumsnære strøk. Av de 100 km har ca. 64 km fast dekke, mens resten er grusvei. Etterslepet på vedlikehold er estimert til 49 mill. etter et ambisjonsnivå som omfatter utbedring av alle veg-elementer som er vurderte å være i dårlig teknisk tilstand. En mer omfattende utbedring er estimert til 98 mill.

Flere veiprosjekter er i planleggingsfasen. Rya-forbindelsen ble åpnet høsten 2011 og har utløst større trafikk mellom Tromsø og Balsfjord. En videre utbedring av E8 gjennom Lavangsdalen vil også være et viktig prosjekt som vil bidra til større trafiksikkerhet på en fortsatt ulykkesbelastet strekning. For ny E6 fra Nordkjosbotn til Storfjord grense er endelig trase valgt, og detaljregulering vedtatt. Prosjektet er med i Nasjonal transportplan (NTP) 2023 til 2029, og det forventes oppstart av bygging i løpet av planperioden (til NTP).

Balsfjord kommune har dypvannskai på Bergneset. Antallet anløp øker, og en hadde i 2020 omlag 580 anløp. Dette fører til kapasitetsutfordringer for å kunne yte god lasteeffektivitet, logistikk og service. Planarbeid med reguleringsplan for Bergneset er ferdigstilt, og det planlegges utvidelse av havne-området med ny kai. Arbeidet med finansiering for utvidelse av området er i gang og Balsfjord kommune har fått kr 30 mill fra Kystverket. Arbeidet iverksettes i 2024.

Ny 420 kV-linje fra Ofoten til Balsfjord er ferdigstilt. Dette gir en positiv effekt for sikring av strømforsyningen i regionen og mulighet for etablering av kraftkrevende virksomhet.

Det ble i september 2022 vedtatt ny trafiksikkerhetsplan for Balsfjord og kommunen ble godkjent som trafiksikker kommune sommeren 2023.

Utfordringer og muligheter innen infrastruktur:

Utfordringer	Muligheter
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etterslep på veivedlikehold av fylkesveier, kommunale veier, gang – og sykkelveier og bruer 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utbygging av ny kai på Bergneset
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Manglende gang- og sykkelveier i og rundt sentrumsområder 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tilgjengelig infrastruktur, for eksempel kraft
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Manglende lys langs gang- og sykkelveier 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nye trafikk-løsninger i sentrumsområdene i forhold til trafiksikkerhet
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liten påvirkning på tiltak som omhandler fylkeskommunale-veier og gangveier 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sikre trygge gangveier i sentrumsområder
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Drift og eierskap av kommunale veier, bru, gang- og sykkelveier er kostbart 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jernbane som korresponderer med Bergneset havn
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Manglene kapasitet ved Bergneset Havn 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etablere gang og sykkelstier der trafikken er stor

4.4. Folkehelse og levekår

Befolkningens helse er blant samfunnets viktigste ressurser, og å ivareta innbyggernes helse er en viktig oppgave for kommunen som tjenesteyter. Som samfunnsutvikler er det viktig at kommunen jobber mot å redusere helseutfordringer, utjevne levekårsforskjeller og tilrettelegge for forbyggende arbeid.

Ny folkehelsemelding, (Stortingsmelding nr. 15, 2022-23), har seks hovedinnsatsområder: de samfunnsskapte vilkåra for god helse, levevaner og forebygging av ikke smittsame sykdommer, psykisk helse og livskvalitet, vern mot helsetrusler og rett til et sunt miljø, kommunikasjon og innbyggerdialog og forebyggende arbeid i helse- og omsorgstjenestene. Regjeringa vil gi økt prioritet til folkehelsepolitikken. For å lykkes med folkehelseiltak skal regjeringen forsterke innretningen i det systematiske folkehelsearbeidet.

4.4.1 Folkehelseoversikt

Kommunens skal ha en folkehelseoversikt over befolkningens helsetilstand i kommunen, jf. folkehelseoven (§ 5). Oversikten skal gi grunnlag for tilstand og data som skal brukes i planarbeid.

Folkehelseoversikten viser at Balsfjord kommune har flere enslige enn landsgjennomsnittet, omfatter også enslige eldre over 80 år. Det er utfordringer knyttet til mestringsfølelse og mobbing i skolen. Ungdom i Balsfjord er mindre fornøyd med lokalmiljøet og fritidstilbudet. Det er lavere gjennomføring av videregående skole og høyere utdanning og unge i kommunen føler seg litt mer ensom, og flere unge har søvnproblemer (enn resten av landet). Kommunen har også litt lavere forventet levealder (78,3 år for menn og 82,4 år for kvinner) enn landsgjennomsnittet (79,9 år for menn og 83,8 år for kvinner).

Livsstilssykdommer er et økende problem i samfunnet generelt. I Balsfjord er i hovedtrekkene for folkehelsen ikke vesentlig dårligere enn ellers i landet. Livsstil faktorer relateres særlig til kosthold, lite fysisk aktivitet, røyking, alkohol/andre rusmidler. Folkehelseprofilen viser en litt høyere andel personer med overvekt og diabetes enn gjennomsnitt for resten av landet, dette gjelder også for innbyggere som har fått påvist kreft. Kommunen har en litt høyere andel unge uføre enn resten av landet.

Kommune har bosatt flere minoritetsspråklige, både flyktninger og arbeidsinnvandrere. De siste 2 årene er det bosatt flere flyktninger fra Ukraina.

Utfordringer og muligheter innen folkehelse og levekår:

Utfordringer	Muligheter
<ul style="list-style-type: none">▪ Livsstil-tilbud til befolkningen (fallforebygging, ernæring, fysisk aktivitet, rusforebygging)	<ul style="list-style-type: none">▪ Tilrettelegge for fysisk aktivitet for alle i kommunen ved bruk av natur, treningssenter og aktiviteter i regi av lag/foreninger
<ul style="list-style-type: none">▪ Få ressurser i frivillighetsentralen for å koordinere aktiviteter i hele kommunen	<ul style="list-style-type: none">▪ Tilrettelegge med turstier og grillplasser i naturen
<ul style="list-style-type: none">▪ Tilgjengelige fritidstilbud for alle barn og unge	<ul style="list-style-type: none">▪ Tilrettelegge for sosiale møteplasser for alle
<ul style="list-style-type: none">▪ Begrenset transporttilbud til aktiviteter for unge og eldre	<ul style="list-style-type: none">▪ Tilrettelegge for aldersvennlig lokalsamfunn
<ul style="list-style-type: none">▪ Desentralisert bosettingsstruktur og forventninger om tilrettelegging	<ul style="list-style-type: none">▪ Utstrakte muligheter for friluftsliv

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utfordringer med hensyn til universell utforming, likestilling og mangfold 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sikre at rådene og berørte organisasjoner aktiviseres i medvirkningsprosesser
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Forebyggende tiltak og informasjon om ansvar for egen helse og hverdagsaktivitet

4.5. Helse og omsorg

4.5.1. Nasjonale føringer, endringer og utvikling

Kommunen har en stor økning i andel eldre, og en høy andel enslige eldre, noe som krever innsats og forebyggende tiltak som bidrar til god helse, redusere ensomhet og mestring av dagliglivet for å kunne bo i egne hjem. En høyere andel eldre og økende antall personer med demens krever også innsats med tilbud fra helse- og omsorgstjenestene, samt arbeid med alders vennlige samfunn.

Ny nasjonal reform i 2023 "Bo trygt hjemme", Stortingsmelding 24, har fire innsatsområder: Levande lokalsamfunn, bostedtilpassing og -planlegging, kompetente og myndiggjorde medarbeidere og trygghet for brukere og støtte til pårørende. De overordna måla er å bidra til at eldre kan bo trygt heime, og at behovet for helse- og omsorgstjenester blir utsett gjennom bedre planlegging, styrket forebygging og mer målretta tjenester.

Ny opptrappingsplan for psykisk helse, år 2022- 2023, har tre innsatsområder. Det er helsefremmende og forebyggende arbeid, sikre mer tilgjengelighet og hjelp der folk bor, og gi tilbud til de med alvorlige og sammensatte utfordringer. Det er økende antall yngre personer med ulike tilstander/diagnoser har behov for bolig tilknyttet helse- og omsorgs-tjenester. Det er behov å øke forebyggende innsats og lavterskel tilbud innen psykisk helse og rusutfordringer, særlig for ungdom og unge voksne. I tillegg må det gis tjenester til personer psykiatriske tilstander og rus- og psykiske lidelser (ROP). Noen har utfordrende og truende atferd, som krever ressurser og kompetanse for å bistå med helsehjelp og bistand som sikrer forsvarlige tjenester og arbeidsforhold.

Samhandlingsreformen medfører at pasienter skrives raskere ut fra spesialisthelsetjenesten og flere helseoppgaver må koordineres og ivaretas i kommunene. Det kreves kommunal innsats med forebygging, rehabilitering og habilitering, tilrettelagte aktiviteter og dagtilbud for god helse og trivsel og mestring i hverdagen.

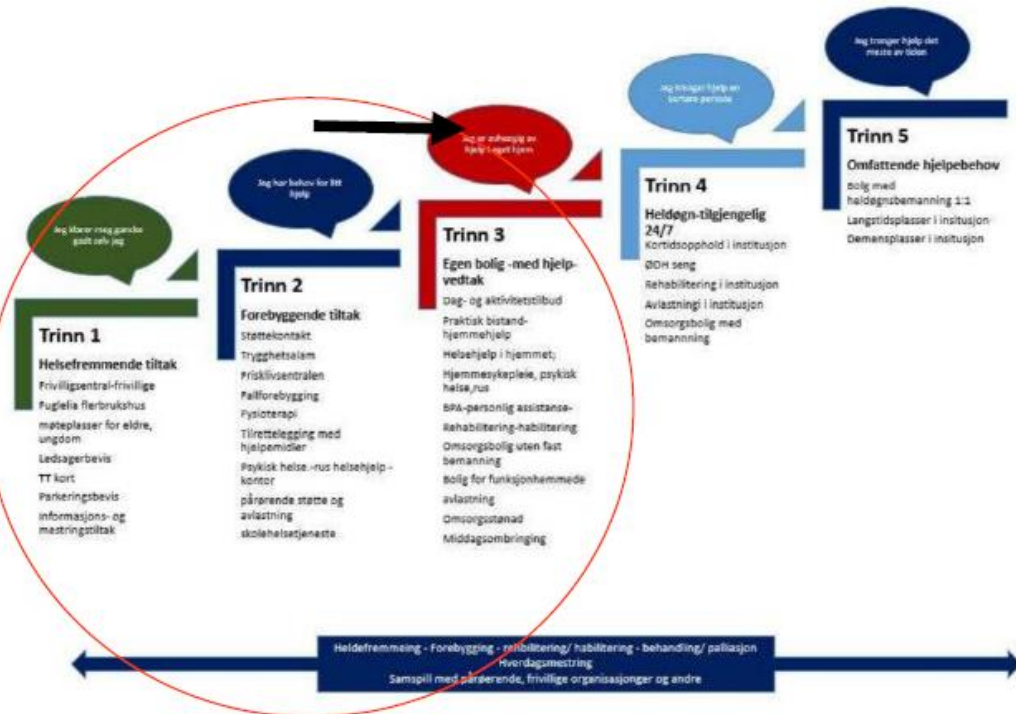
Kommunen er i prosess med en overordnet plan for helse- og omsorgstjenester, og flere mindre planer innen helse- omsorg har behov for revidering. En overordnet plan for helse og omsorg, vil vise valg av retning og utvikling for kommunens fremtidige tjenester.

For møte utfordringene knyttet til at kommunen stadig får flere eldre, er det startet et arbeid med omstilling og justere tiltak i omsorgstjenestene. Det var og er et stort behov å styrke helsehjelp og bistand i hjemmet slik at innbyggere kan bo lengre i eget hjem. Økning av tilbud og hjelp fra hjemmetjenesten er vesentlig for å avkorte tid for opphold og etterspørsel etter opphold på plasser i institusjon. En bedre utbygget hjemmetjeneste vil medføre at flere kan skrives ut til hjemmet etter å være ferdigbehandlet i sykehus.

Nasjonale føringer er tydelig på å styrke tjenester i hjemmet for å og øke tiltak i nedre trinn i omsorgstrappen, se figur under. Alle tiltak med mindre ressursbruk vil samlet bedre trivsel, helse og redusere eller utsette behov fra øvre del av omsorgstrappen. Tjenester må tildeles og utføres på

lavest effektive omsorgsnivå (LEON prinsippet), og vil da bidra til en mere økonomisk bærekraftig tjeneste. Det må også være fleksibilitet mellom nivåene for å redusere permanent flytting i trappen.

Helse- og omsorgstrappen gir et bilde av sammen-hengen mellom økende behov og tjenestetilbud.

Det satses også systematisk på bruk av velferdsteknologi, samt at det er fokus på å samle helse- og omsorgstjenester i nærhet til brukerne. Det må også tilrettelegges for utbygging av flere omsorgsboliger i nærheten til helse- og omsorgstjenestene.

4.5.2 Legetjenesten og legevakt

Legetjenesten har vært stabil over mange år, hvor det er behov for økt innsats for å sikre stabil drift videre. Flere nabokommuner har også lokal tiltakspakke for å bedre fastlegetilbudet, noe som påvirker konkurransen om leger, samtidig er der en nasjonal fastlegekrise hvor det også vil avklares flere nasjonale tiltak. Kommunen har legekantor på Storsteinnes, og interkommunal legevaktsordning sammen med Storfjord kommune. Det er meldt behov for hjelpepersonell og tiltak for trygghet og forsvarlighet i fremtidig drift. Kommunen er med i et interkommunalt samarbeid med flere kommuner om nødnett og legevaktstelefon, der Tromsø kommune er vertskommune.

4.5.3 Barn og unge og familier.

Helsestasjons- og skolehelsetjeneste har hatt utfordringer med å rekruttere og beholde helsesykepleiere, men har fått rekruttert nye ansatte. Også kommunepsykologstillingen har hatt turnover, med perioder med vakanser. Det er behov for styrket arbeid innen familieveiledning og koordinering, og fra 2024 er det opprettet en familieveileder/koordinator.

Bedre tverrfaglig innsats (BTI): Det er utviklet en modell for samhandling, tidlig innsats for å bistå barn og unge som har utfordringer. Modellen tydeliggjør ansvar og beslutning for tjenester og tiltak fra ulike fagtenester som kan iverksettes når de blir oppmerksomme eller bekymra for et barn eller en ungdom.

Ny lov om barnevern ble iverksatt år 2022, og ga kommunen større ansvar for tiltak og økonomisk dekning av kostnader ved tiltak. Det er også stort fokus på forebyggende tiltak i tjenester som møter barn og unge og familier. Det jobbes med å lage plan for forebyggende arbeid, med fordeling tiltak og oppgaver i tjenestene. Barnevernreformen ga kommunen ansvar for opplæring, rekruttering og oppfølging av fosterhjem.

Utfordringer og muligheter innen helse og omsorg:

Utfordringer	Muligheter
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sikre stabile og bærekraftige helse- og omsorgstjenester; lege, legevakt, skolehelse/helsestasjon, psykisk helse/rus, helsearbeid og omsorgstilbud 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sikre god medvirkning for tiltak som bidrar til at innbyggere kan bo i egne hjem så lenge som mulig
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rekruttere og beholde helsepersonell 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utvikle alternative arbeidstidsordninger som bidrar til stabil drift og rekruttering
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mangel på sentrumsnære omsorgsboliger 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Velferdsteknologi
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tilpasning av boliger for eldre
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tilrettelegge for bygging av sentrumsnære leiligheter (eie og utleie)

4.6. Integrering og mangfold

Kommunen er del av det nasjonale arbeidet med bosetting av flyktninger. Årlig bosettingstall bygger på nasjonale forpliktelser, og derav anmodningstall til kommunen om bosetting.

Kommunens flyktningetjeneste har ansvar for bosetting og integrering av flyktninger og asylsøkere. Enheten er ansvarlig for kommunens introduksjonsprogram for flyktninger, der målsettingen er å styrke flyktingenes mulighet for deltakelse i arbeid, utdanning og samfunnslivet for øvrig. Kommunens flyktningetjeneste deltar både i nasjonalt og lokalt fagnettverk.

Det bor rundt 550 innvandrere i kommunen. Bosetting av flyktninger og asylsøkere bidrar til befolkningsvekst i kommunen, i tillegg til økt etterspørsel etter kommunale tjenester som bolig, barnehage- grunnskole-, voksenopplæring- og helsetjenester.

Det lokale næringslivet i kommunen oppfordres til å se på bosettingen som en ressurs, spesielt produksjonsbedrifter som også i dag benytter mye arbeidskraft fra utlandet. De bosatte får norskopplæring før de er klare for arbeidslivet, som kan være et fortrinn i forhold til arbeidssøkende fra utlandet. Kommunens voksenopplæring samarbeider også med NAV Balsfjord-Storfjord om kvalifisering og inkludering i det lokale arbeidsmarkedet.

Balsfjord kommune er en del av en fler-etnisk historie og geografi for nordområdene. Arenaer for kunnskap om dette ivaretas i skole, barnehage og bibliotek. I tillegg er flerbrukshuset, historielaget og Midt-Troms Museum viktige samarbeidspartnere for arbeid med historie og kultur.

Utfordringer og muligheter innen integrering og mangfold:

Utfordringer	Muligheter
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Behov for flere tilgjengelige boliger 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ivareta og styrke flerkulturelle aktiviteter og næringsliv i kommunen
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Øke sysselsetting, fritids- og samfunnsdeltakelse blant innvandrere 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bruke Bibliotek, Flerbrukshuset og Midt-Troms museum aktivt i arbeidet

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tilrettelegge for bygging av sentrumsnære boliger (eie og leie)
--	---

4.7. Oppvekst

4.7.1. Barnehage og skole

Balsfjord kommune har fire kommunale og en privat barnehage med til sammen 190 barn, og fire kommunale 1-10. trinns-skoler med 520 elever. Det er utfordringer knyttet til å rekruttere og beholde kvalifisert personell i både barnehage og skole. Kommunen har en svært spredt bosetting, noe skolestrukturen også gjenspeiler. Opprettholdelse av desentralisert skolestruktur kan av økonomiske hensyn være utfordrende, særlig dersom elevtallsutviklingen i skolene fortsetter med negativ trend. Kommunen bruker langt mer penger på skole i forhold til elevtall sammenlignet med andre kommuner i samme kommunegruppe (KOSTRA. 2022).

Andelen som opplever mobbing i Balsfjord er høyere enn det nasjonale gjennomsnittet, og det pågår et systematisk arbeid for å skape trygge og gode skolemiljø preget av inkludering. Skolene deltar i forskjellige utviklingsarbeid med fokus på både skole- og læringsmiljø. Det er stort fokus på Elevenes skolemiljøplan. Planen revideres årlig.

Kommunen har iverksatt følgende tiltak for å beholde og rekruttere lærere; veiledningsordning for nyutdannede, tilskudd til nytilsatte lærere i barnehage og skole, samt flyttestipend.

Den overordnet temaplan for oppvekst, er i startgropa og vil bidra til å se de store linjer og perspektiv som skal prege oppvekstsektoren i årene framover. Planen vil være styrende for kommunens rolle og innsats innen oppvekstområdet. Planen kan gi et bilde av de områder som vurderes som viktigst å utvikle i årene framover.

Både barnehage og skole har de siste årene mottatt et økt antall minoritetsspråklige barn/elever. Dette gir et økt mangfold i barnehage og skole.

Utfordringer og muligheter innen oppvekst:

Utfordringer	Muligheter
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rekruttere og beholde kvalifisert personell 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Forbedre læringsresultater i Balsfjordskolen
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oppfylle krav til universell utforming av barnehage- og skolebygg og uteområder 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Øke digitalisering i skolen – elever og ansatte
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Etterslepp på vedlikehold på enkelte skoler/barnehager 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Systematisk vedlikeholdsplan på skoler/barnehager
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ivareta inkluderende barnehage- og skolemiljø – trivsel, mobbing, atferd 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tilrettelegge for flere aktiviteter i uteområdet rundt skolen
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Avklare framtidig skolestruktur 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opprettholde nærhet til skole og barnehage
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Foreldreveiledning
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Systematisk arbeid med klasseledelse og læringsmiljø
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Praktisk yrkesopplæring som alternativ undervisningsarena

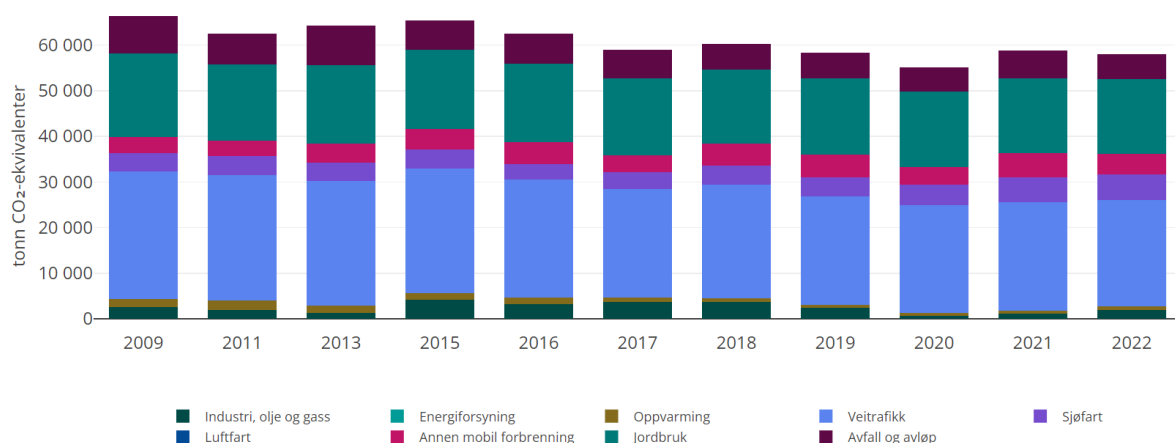
4.8. Klima og miljø

Det er sterke tegn som tyder på at verdens klima er i endring, og at utslipp fra menneskelig aktivitet er hovedgrunnen. Klimaendringene innebærer endringer i nedbørsmønstre, noe som gjør at det i noen områder vil bli mindre nedbør, mens andre områder vil oppleve mer regn og snø enn før. Det vil på verdensbasis bli mer ekstremvær som flom, hetebølger, orkaner og sykloner. Havnivåstigning er også et alvorlig problem som følge av klimaendringene. Samfunnet må forberede seg på å takle disse endringene, men også være med på å motvirke dem.

Norge er medlem i FN, og har gjennom FN's Paris-avtale som fant sted i 2015 forpliktet seg til å gjøre det vi kan for å redusere globale klimautslipp, og å holde økningen av gjennomsnittstemperaturen til under 2 grader. Nasjonale klima- og miljømål sier at Norge skal redusere klimagassutslipp med 55% innen 2030. For å lykkes internasjonalt må man bidra både på nasjonalt og lokalt nivå, og som kommune har man en viktig jobb med å forvalte miljøet og redusere de lokale utslippene. Balsfjord kommune må jobbe med hvordan en skal tilpasse seg et endret klima, samtidig som det er nødvendig å kutte i klimagass-utslippene. Dette arbeidet må inn i kommunens planlegging og forvaltning. Utfordringer knyttet til klima skal belyses i forhold til sektorene miljø, landbruk, helse, oppvekst etc. Nasjonale forventninger viser også til viktigheten av at kommunene i sin planlegging har kunnskap om ulike økosystemers betydning for klimatilpasning. Natur som våtmarker, myrer, elvebredder og skog kan dempe effektene av klimaendringer, og er viktig å ivareta i arealplanleggingen.

Kommunen utarbeidet en klima- og energiplan i 2008. Planen inneholdt i liten grad konkrete tiltak som berører kommunens egen drift, men energiøkonomiseringer, herunder bruk av grønn energi er et aktivt og viktig tema for kommunens bygningsdrift. Tiltak er iverksatt i eksisterende og nye bygg. Planen bør prioriteres revidert.

Figuren under viser klimagassutslipp for Balsfjord kommune:

Kilde: Miljødirektoratet

Energiforsyning og luftfart er ikke en del av kommunens utslippsregnskap. Det er veitrafikk og jordbruk som er de 2 største områdene for klimagassutslipp i Balsfjord kommune.

Det er flere utfordringer knyttet til klima i Balsfjord, blant annet at Balsfjord er en kommune med store avstander mellom bygdene/tettstedene, noe som har medført at mesteparten av befolkningen

bruker privatbil. Grunnet dette, og den store gjennomgangstrafikken knyttet til E6 – så er veitrafikk kommunens største utslippsfaktor.

Interessekonflikter innen arealbruk er også en problemstilling, da vern av jord og myr må veies opp mot andre samfunnsinteresser som økonomisk (og samfunnsmessig) vekst. Kommunen har i tillegg en betydelig landbruksaktivitet, som også generer endel klimagassutslipp.

I tillegg finnes det ulike typer natur i kommunen som er særlig sårbar for forurensninger, blant annet Ramsar-området Sørkjosleira, og flere andre naturreservater. Det er viktig å ivareta disse.

Klimaendringene vil for Troms særlig føre til behov for tilpasning til kraftig nedbør og økte problemer med overvann; endringer i flomforhold og flomstørrelser; jordskred og flomskred, samt havnivåstigning og stormflo. [Klimaprofil Troms - Norsk klimaservicesenter](#).

Det er blitt et økt fokus på overvann og overvannsproblematikk, også i Balsfjord kommune. Overvann er vann som renner av på overflaten som følge av regn og smeltevann. Kombinasjon av kraftig regn og fortetting av bygninger er en utfordring, fordi stor og hurtig avrenning kan skade bygninger, infrastruktur, helse og miljø. For å forhindre skader av overvann er det viktig å ha en god strategi for håndtering av overvann. Overvann skal ivaretas i alt av planarbeid, og kommunen som planmyndighet er ansvarlig for at dette ivaretas. Det vil i løpet av planperioden utarbeides en plan for håndtering av overvann.

I et langsiktig planperspektiv må endringer i klima og hyppigere ekstremværsituasjoner forventes, og dette skal trekkes inn i arealplanleggingen. Planarbeidet skal vise konsekvens av klimaendringene og nødvendige tiltak. Økt risiko for flom pga. økt nedbør og havnivåstigning, ras, vind og setnings-skader må ivaretas i framtidig utbygging.

Klima tilpasning i kommune bør bygge på følgende prinsipper:

Strategisk og overordnet planlegging

- Klimatilpasning skal bygge på det overordnede prinsippet om bærekraftig utvikling etter plan- og bygningsloven.
- Kommunene skal fremme samfunnssikkerhet ved å forebygge risiko og sårbarhet.
- Regional og kommunal planlegging er viktige virkemidler for å tilpasse samfunnet til kommende klimaendringer.
- Føre-var-prinsippet: I arbeidet med klimatilpasning skal høye alternativer fra de nasjonale klimaframskrivningene legges til grunn når konsekvensene av klimaendringene vurderes. Innledning DSB TEMA / Klimahjelperen 9
- Vektlegging av hensynet til klimaendringene skal i den enkelte sak balanseres opp mot andre viktige samfunnshensyn.
- Det er særlig viktig at tilpasningshensynet ivaretas for alle langsiktige investeringer, uavhengig av sektor.
- Tverrsektorielt hensyn – alle forvaltningsnivåer har et ansvar for å tilpasse seg klimaendringene. Det vil si at arbeidet med klimatilpasning fordrer en tverrfaglig og tverrsektoriell tilnærming. Alle sektorer må tenke klimatilpasning innenfor eget ansvarsområde, og i planleggingen på alle nivåer, altså «klima i alt vi gjør». En slik tilnærming betyr for eksempel at VA-, planleggings- og byggesaksmiljøer bør ha et nært samarbeid.

Utfordringer og muligheter innen klima og miljø:

Utfordringer	Muligheter
<ul style="list-style-type: none">Økt fokus på konsekvensene av klimaendringer i all areal- og byggesaksbehandling	<ul style="list-style-type: none">Planlegge for bærekraftig arealforvaltning og samfunnsutvikling
<ul style="list-style-type: none">Lovverket differensierer ikke mellom sentrale pressområder og distriktskommuner	<ul style="list-style-type: none">Bidra til reduksjon i utslipp av klimagasser, samt energiforbruk i planarbeid
<ul style="list-style-type: none">Handtering av overflatevann i sentrumsområdene	<ul style="list-style-type: none">Legge til rette for næringsarealer som kan gjenbruke hverandres energi (sirkulær økonomi)
<ul style="list-style-type: none">Avveie tiltak mot miljø- og klimahensyn og andre samfunnsinteresser	<ul style="list-style-type: none">Bevare viktige naturområder (eks. myr)
	<ul style="list-style-type: none">Utrede mulighet for alternative grønne energikilder, eks. kjernekraft, vindkraft etc.
	<ul style="list-style-type: none">Bruke jordvarme eller overskuddsvarme som oppvarmingskilde av kommunale bygg

4.9. Samfunnssikkerhet og beredskap

I 2020 ble helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) for Balsfjord kommune oppdatert. Denne skal oppdateres i takt med revisjon av kommuneplaner, og for øvrig skal den endres i takt med risiko- og sårbarhetsbildet. En helhetlig ROS er en viktig del av kunnskapsgrunnlaget til kommunens øvrige planlegging. Det er også utarbeidet en atomberedskapsplan for kommunen, som er underordnet kommunens ROS-analyse.

Det ble i 2015 utført en statlig skredfarekartlegging for utsatte deler av kommunen. Kartleggingen gir informasjon om områder som er utsatt for skred i kommunen, og vil kunne brukes i oppdatering av kommunens ROS-analyse (oppstart 2024).

Med bakgrunn i den helhetlig ROS analysen er det utarbeidet en overordnet beredskapsplan, denne skal blant annet samordne sektorvis- og eksterne beredskapsplaner. Det er i Balsfjord kommune etablert et kommunalt beredskapsråd, rådet består av kommunen og relevante eksterne aktører med en rolle tilknyttet samfunnssikkerhet- og beredskap. Formålet med det kommunalt beredskapsråd er å være en arena for kunnskapsutveksling, forebygging og beredskapsplanlegging.

Balsfjord kommune har to brannstasjoner, en hovedstasjon lokalisert på Storsteinnes og en bistasjon lokalisert i Mestervik. Brannstasjonen på Storsteinnes er bemannet med 4 personer i ordinær arbeidstid. Begge stasjoner har deltidsbemannet brannmannskap på vakt. I tillegg har Balsfjord kommune et interkommunalt samarbeid med Senja kommune om brannsjef og tilsyn. Kommunen har også et interkommunalt samarbeid tilknyttet 110- sentral, oljevernberedskap og Nord – Norsk skredovervåkning.

Utfordringer og mulighet innen samfunnssikkerhet og beredskap:

Utfordringer	Muligheter
<ul style="list-style-type: none">Klima og klimaendringer kan medføre ekstremvær, ras og påvirke naturområder	<ul style="list-style-type: none">Identifisere trygge områder for boligbygging, med tanke på flom- og skredkartleggingen

▪ Industriområder som er underlagt eget industrivern	▪ Samarbeid med forsvaret
▪ Høy trafikkbelastning gjennom kommunen	▪ Oppdatert beredskapsplaner

5. Vurdering av planbehov og prioriteringer

Kommunal planstrategi skal gi en bedre og mer systematisk vurdering av kommunens planbehov og gjøre kommunen bedre rustet til å møte aktuelle utfordringer. Det skal også tas stilling til om kommuneplanens samfunnsdel (KPS) og kommuneplanens arealdel (KPS) skal rulleres, og om Planstrategien også skal ivareta krav om planprogram for KPS.

Balsfjord kommune har et stort antall planer, hvor mange utarbeides på ulike nivåer i løpet av et år. De fleste av disse er fagplaner knyttet til drift av tjenester. I planstrategien er det fokusert på de overordnede/overgripende planene fremfor reguleringsplaner. Listen er ikke uttømmende, men har tatt utgangspunkt i eksisterende planer og kjent behov med bakgrunn i kommunens utfordringer.

Balsfjord kommune har ikke tilstrekkelige ressurser til å løse alle utfordringer og gjennomføre alle planprosesser som man ønsker gjennomført innenfor denne kommunestyreperioden. Det er mangel på planfaglig kapasitet og kompetanse i kommunen. Dette betyr at man må prioritere innenfor et synliggjort planønske. Å prioritere betyr at mye må velges bort, men også at en må fordele planarbeidet utover perioden for å sikre at en har ressurser til gjennomføre arbeidet. Det må i budsjettet settes av midler til dette, spesielt der planutarbeidelse skal gjøres på interkommunalt plankontor (IKP).

Planene kan deles i to kategorier:

- Planer som primært utløses av lovkrav
- Planer som utløses av kommunens utfordringer

Til grunn for arbeidet med kommunal planstrategi er det valgt å avgrense seg til planer med en samfunnsmessig utviklingshorisont som strekker seg utover de interne planbehov som man har i den kommunale produksjonen.

De krav kommunen har til årlig fremstilling av overordnede planer (handlingsplan med økonomidel), holdes utenfor planstrategiarbeidet. Dette fordi det etter kommunelovens bestemmelser ikke er spørsmål om disse dokumentene skal revideres eller ikke. Disse skal inngå som del av kommunens årshjul.

Tabellen nedenfor viser status for en rekke overordnede planer i kommunen, pluss forslag til nye planer basert på behov avdekket i arbeid med planstrategi, samt innspill fra statlige og regionale myndigheter. Videre viser den om planen skal rulleres/revideres eller ikke, om det er en ny plan, og når arbeidet skal starte opp. Til slutt fremkommer begrunnelse eller merknad til planbehovet.

Tabellen angir de planer som det skal jobbes med i kommunestyreperioden. De planer som er merket av med grønt vil ha hovedprioritet. Tabellen lister også opp planer som har vært vurdert i prosessen men som av ulike årsaker ikke kan prioriteres i første omgang.

Det vil være naturlig at planstrategien identifiserer planstatus og behov, mens det gjennom den årlige rulleringen av handlingsplanen/økonomidelen at planarbeidet blir tildelt ressurser.

5.1 Planer for rullering inneværende kommunestyreperiode

Det vil også gjøres prioritert arbeid med andre planer iht. nasjonale krav og føringer.

Se tabell under.

Plan/tema	Sist vedtatt	2024	2025	2026	2027	Begrunnelse/Merknader
PRIORITERTE PLANER I PERIODEN (* planer med størst prioritet er markert med grønt)						
Overordnede planer						
Kommuneplanens arealdel	2023	x				Vedtatt juni 2023 med oppfølging i rullering i 2023/24.
Kommuneplanens samfunnsdel	2018					Revidering oppstart 2024
Helhetlig ROS-analyse	2020		x			Rulleres i løpet av 2024. IKP bistår.
Økonomiplan – kommuneplanens handlingsdel	Rulleres årlig.					←
Finansreglement	2016					Vurderes revidert i perioden, men det er ikke fastsatt.
Delegasjonsreglement	2019	x				
Kommunal planstrategi	2022	x				Revisjon etter kommunevalget
Kultur og oppvekst						
Temaplan for barn og unge (Oppvekstplan)	Påbegynt	x				Oppstart i 2023, ferdigstilles 2024
Strategiplan Balsfjord folkebibliotek 2020-2030	2020					
Kulturmiljøplan	2023					
Helse, omsorg og sosial						
Temaplan for helse og omsorg	Påbegynt	x				Antatt ferdigstilt i 2024.
Plan, landbruk og næring						
Strategisk næringsplan	2016			x		
Energi og klimaplan	2008		x			Vurderes innarbeidet i annet planverk
Kommuneveiplan	2022	x				Revideres
Landbruksplan	Ny		x			Ikke startet
Kartfesting av landbrukets kjerneområder	2023					Gjort i arbeid med KPA
Sentrumsplan Storsteinnes	Ny	x				Arbeidet med sentrumsplanene er startet for Storsteinnes og Nordkjosbotn
Sentrumsplan Nordkjosbotn	Ny	x				
Sentrumsplan Meistervik	Ny			x		
Hovedplan for vann	2023					Utarbeidet for de kommunale vannverkene (BKT)
Hovedplan for overvann	2024	x				Oppstart (BKT)
Hovedplan for avløp	2021					BKT
Bygg, vei og havn						
Bolig- og eiendomsstrategi	2022	x				Revideres
Trafikksikkerhetsplan	2022	x				

Sektorovergripende planer							
	Overordnet beredskapsplan	2019			x		Årlig revisjon, bør ha en større revisjon når HROS legges fram
	Temaplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2021-2024	2021					
	Plan for inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier 2021-2025	2021					
	Strategisk handlingsplan «Leve hele livet», 2021-2026	2021					
	Bolig-politisk handlingsplan 2014-2017 (avløste boligsosial handlingsplan for 2009-2012).	2014	x				Oppstart av revisjon i 2022. Temaet integrering og mangfold bør integreres i bolig-politisk handlingsplan.
	Handlingsplan «Sammen mot vold» 2017-2021	2017		x			Revisjon
	Plan for friluftslivets ferdselsårer	Ny	x				Friluftsrådet
Interkommunale planer							
	Kystsoneplanen (interkommunal)	2022					Kommunene Balsfjord, Karlsøy, og Tromsø.
	Byregionprosjektet 2018-2022	2018		x			Sist vedtatt i 2018.
	Stor-Bals-Lyng Kulturskoler – strategiplan 2019-2029	2019					Vedtatt en felles strategiplan for Storfjord, Balsfjord og Lyngen kommuner i 2019.
VURDERTE PLANER, MEN IKKE PRIORITERT							
	Plan for snøscooterløyper	Ny					Ikke vedtatt egen plan for dette. Vedtatt egen forskrift for Finndalsløypa i 2021.
	Interkommunale skuterløyper	Ny					Ikke vedtatt egen plan for dette. Vedtatt forskrift for Finndalsløypa (sammenbinding mot Målselv kommune) i 2021.
	Temaplan for mineralressurser	Ny					Vurdert, men ikke prioritert.
	Plan for utbygging/utvikling av områder som drenerer mot Balsfjorden	Ny					Vurdert, men ikke prioritert.

6. Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel

Planprogrammet skal utarbeides når kommuneplanen revideres. Det skal redegjøre for formål, tema utredningsbehov, og hvordan arbeidet skal gjennomføres med blant annet høringsfrister og medvirkningsprosesser.

Plan og bygningsloven § 4-1.

Planprogram: (...) Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart. Planprogrammet fastsettes ordinært av planmyndigheten. (...)

Formål med planarbeidet

Kommuneplanens samfunnsdel skal fastsette kommunens overordnede mål og strategier for samfunnsutviklingen.

Planprosessen

Planstrategi og planprogram for samfunnsdelen er vedtatt lagt ut på høring og offentlig ettersyn i 6 uker, og skal vedtas i kommunestyret høst 2024. Administrasjonen starter arbeidet med planforslaget etter innspill fra politikere og vil etter at planprogrammet er vedtatt invitere til videre medvirkning for kommunens råd og utvalg. Planforslaget fremmes for formannskapet og kommunestyret første halvår 2025. Planforslaget legges deretter ut til offentlig ettersyn. Kommunestyret fattet endelig vedtak om ny samfunnsdel til kommuneplanen i løpet av 2025.

Medvirkning

Et sentralt element i offentlig planlegging er gode informasjons- og medvirkningsprosesser. Kommuneplanens samfunnsdel vil ikke medføre direkte konsekvenser for enkeltpersoner eller grupper. Medvirkning er slik ivaretatt gjennom kommunestyrepolitikernes representativitet, samt involvering av andre valgte representanter i utvalg og rådsorganer. Her er særlig ungdomsrådet tiltenkt en viktig rolle for å ivareta de som ikke har stemmerett og slik er representert i kommunestyret direkte. Utarbeidelsen av planforslaget skjer i dialog med regionale myndigheter og nabokommunene. Alle dokumenter i saken publiseres på kommunens nettsider. Kommunestyrets planforslag legges ut til offentlig ettersyn slik at alle kan gjøre seg kjent med innholdet og komme til orde før planvedtak i 2025.

Tema og utredningsbehov

- a) Kommunene er presset til å levere bedre og flere tjenester, samtidig som vi står foran rekrutteringsutfordringer og strammere økonomiske rammer i årene som kommer.
- b) Befolkningen aldres, det blir færre i arbeid og flere med tjenestebehov.
- c) Utenforskap, barnefattigdom og økende sosiale skiller utfordrer kommunene, både faglig og økonomisk.
- d) Miljøverntiltak og konsekvenser av klimaendringer vil påvirke prioriteringer og ressursbruk i økende grad i årene som kommer.

Disse utfordringene må håndteres i sammenheng, slik at samfunnsutviklingen balanseres mellom de tre bærekraftdimensjonene. I Balsfjord betyr det å fortsette og å videreutvikle mål og

strategiarbeidet i forbindelse med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og hva det betyr for oss.

